

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 338.49:332.1

ІНІЦІАТИВА ПРОЗОРОСТІ ВИДОБУВНИХ ГАЛУЗЕЙ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

INSTRUMENTS OF EXTRACTIVE INDUSTRIES TRANSPARENCY INITIATIVE FOR INFRASTRUCTURE PROVISION FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE REGION

Мацьків Р.Т.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії економіки та управління,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Matskiv Romana

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of Department
of Economics and Management Theory,
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

Сучасний глобалізований простір вимагає встановлення відповідних пріоритетів соціально-економічного розвитку регіонів та держав. Одним із найважливіших серед таких пріоритетів є сталий розвиток. У дослідженні виділено основні заходи, які мають реалізовувати органи місцевого самоврядування для досягнення цілей сталого розвитку. Здійснено їх порівняння із завданнями, які поставлені у стратегії розвитку регіону. Доведено, що формування механізму управління регіональним розвитком передбачає створення відповідного інфраструктурного забезпечення цього процесу. Приведено перелік інфраструктурних елементів, які відіграють важливу роль у забезпеченні сталого розвитку регіону. Встановлено, що Ініціатива прозорості видобувних галузей найкраще забезпечує реалізацію принципів концепції сталого розвитку. ІПВГ декларує відкритість, прозорість, правдивість інформації про отримані доходи і сплачені платежі до місцевих бюджетів, тому вона може вважатися одним із ключових інструментів інфраструктурного забезпечення сталого розвитку регіону.

Ключові слова: сталий розвиток, інфраструктурне забезпечення, регіон, місцева громада, Ініціатива прозорості видобувних галузей.

Современная глобализованная среда требует установки соответствующих приоритетов социально-экономического развития регионов и государств. Одним из важнейших среди таких приоритетов является устойчивое развитие. В исследовании выделены основные мероприятия, которые должны реализовывать органы местного самоуправления для достижения целей устойчивого развития. Осуществлено их сравнение с задачами, которые поставлены в стратегии развития региона. Доказано, что формирование механизма управления региональным развитием предусматривает создание соответствующего инфраструктурного обеспечения этого процесса. Приведен перечень инфраструктурных элементов, которые играют важную роль в обеспечении устойчивого развития региона. Установлено, что Инициатива прозрачности добывающих отраслей (ИПДО) обеспечивает наилучшим образом реализацию принципов концепции устойчивого развития. ИПДО декларирует открытость, прозрачность, достоверность информации о полученных доходах и уплаченных платежах в местные бюджеты, поэтому она может считаться одним из ключевых инструментов инфраструктурного обеспечения устойчивого развития региона.

Ключевые слова: устойчивое развитие, инфраструктурное обеспечение, регион, местная община, Инициатива прозрачности добывающих отраслей.

Modern globalized space requires the establishment of appropriate priorities for socio-economic development of regions and states. Sustainable development is one of the most important priorities. So this research is relevant at the present stage. Gradual progress largely depends on the specifics of regional development and the ability to solve problems and perform certain tasks in communities. Therefore, the article highlights the main measures that local governments should implement in order to achieve the goals of sustainable development. Their comparison with the tasks set in the strategy of the region's development, conformity is established. It is proved that the formation of a mechanism for management of regional development involves the creation of appropriate infrastructure support for this process. We have set a list of macro- and microlevel factors and trends have been identified that negatively affect the infrastructure provision of sustainable development. It is established that one of the effective tools of rational and transparent use of resources of the region, as well as overcoming the negative influence of factors, ensuring the possibility of effective functioning of the infrastructure of sustainable development is the Extractive Industries Transparency Initiative. EITI encourages the development of a socially oriented business that promotes sustainable development and finances its infrastructure support. The Initiative also promotes effective interaction with the local population. Through the dissemination of information, community representatives can understand what volumes of financing for infrastructure support for sustainable development of the region is worthwhile. It is also proved that the EITI promotes the use of effective indicators of budget programs, which makes it possible to demonstrate the effectiveness of using budget funds. Thus, at the level of communities and regions, it is possible to compare the achieved results and expenditures, assess the duration of execution of the budget program, etc. The EITI Secretariat emphasizes the need to join the NGO Initiative as they play an important role in advancing its core principles and approaches. The list of infrastructure elements, which play an important role in ensuring sustainable development of the region, is presented. It has been established that the Extractive Industries Transparency Initiative ensures the best implementation of the principles of the concept of sustainable development. EITI declares openness, transparency, truthfulness of information about received revenues and paid payments to local budgets. Therefore, the Initiative can be considered as one of the key instruments of infrastructure provision for sustainable development of the region.

Key words: sustainable development, infrastructure support, region, local community, Extractive Industries Transparency Initiative.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Для забезпечення конкурентоспроможності держави необхідним є визначення основних пріоритетів соціально-економічного розвитку й завдань щодо їх реалізації на державному та регіональному рівнях на основі сучасних підходів і вимог глобалізованого простору. Реалізація стратегії сталого розвитку (як сукупності заходів для вирішення соціально-економічних та екологічних проблем) має загальносвітовий характер та є актуальною для всіх країн. Водночас світовий досвід доводить, що баланс сил у державі, її поступовий прогрес значною мірою залежать від урахування специфіки та можливостей розвитку регіонів, розширення їхніх прав та обов'язків. Майже в кожній розвиненій країні окремі регіони внаслідок відповідних чинників відіграють важливу роль у розвитку економіки та часто мають вирішальний вплив на внутрішню та зовнішню політику держави. На сучасному етапі в країнах Європи і в Україні також унаслідок реформ регіон стає фактично стержнем державної влади: владні повноваження переходять на регіональний рівень, що сприяє укріпленню ролі регіонів у державі. Це означає, що фактично всі проблеми соціально-економічного та екологічного характеру беруть свій початок на регіональному (місцевому) рівні, а потім набувають державних, глобальних масштабів, тому починати глибинні та всебічні реформи в соціально-економічній та екологічній сферах доцільно з регіонального

рівня. Викладене вище обґрунтовує актуальність забезпечення (у тому числі й інфраструктурного) реалізації політики сталого розвитку на регіональному рівні.

Регіональний розвиток в Україні на сучасному етапі реалізації реформи децентралізації влади, а також пенсійної, медичної, освітньої реформ повинен водночас базуватися і на принципах сталого розвитку. Загальновідомо, що сталий розвиток передбачає збалансованість функціонування соціальної, економічної та екологічної сфер. Це, своєю чергою, має сприяти поліпшенню якості життя людей, зокрема рівня соціального й економічного забезпечення, створенню екологічно безпечного середовища, підвищенню безпеки життя та поліпшенню загального стану здоров'я громадян.

Реалізація концепції сталого розвитку можлива лише за умови відповідного інфраструктурного забезпечення цих процесів на рівні регіонів, об'єднаних територіальних громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Дослідженню процесів сталого розвитку регіонів присвячено роботи багатьох українських учених. Зокрема, С.І. Дорогунцов і Б.М. Данилишин акцентують увагу на необхідності наукового обґрунтування стратегічних орієнтирів регіонального розвитку на засадах сталості [1]; З.В. Герасимчук досліджує способи підвищення конкурентоспроможності регіонів України [2]; праці Н.І. Богдан, О.М. Віленчук, Л.В. Дейнеко присвячено дослі-

дженню фінансового забезпечення сталого розвитку [3]; І.В. Свида досліджує завдання регіональної політики сталого розвитку [4]. У межах цього дослідження цікавою є праця Р.В. Ободець та Я.В. Ободець [5], в якій конкретизовано принципи формування інфраструктурного забезпечення регіону. Оскільки соціальна відповідальність бізнесу є одним з інструментів сталого розвитку, то доцільно також відзначити публікацію І.О. Ворончак про інфраструктурне забезпечення соціальної відповідальності бізнесу [6].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Незважаючи на достатній науковий доробок, дослідження щодо інфраструктурного забезпечення сталого розвитку регіону та можливостей його фінансування залишаються недостатньо вивченими й вимагають ретельнішого наукового аналізу.

Формування цілей статті (**постановка завдання**). Мета статті полягає у встановленні ролі ІПВГ в інфраструктурному забезпеченні сталого розвитку регіону. Для цього необхідно виконати такі завдання: встановити відповідність між цілями сталого розвитку для органів місцевого самоврядування та стратегічними і операційними цілями стратегії розвитку області; визначити основні елементи інфраструктурного забезпечення сталого розвитку; конкретизувати роль ІПВГ у процесі інфраструктурного забезпечення сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Угода про асоціацію України з Європейським Союзом передбачає узгодження стратегічних напрямів їхнього розвитку. Одним із найважливіших інструментів реалізації цього завдання є імплементація в усі сфери та на всіх рівнях програм і заходів, які сприяли б досягненню цілей сталого розвитку (ЦСР) України та Європейського Союзу. Для цього Представництво Організації Об'єднаних Націй в Україні, обласні державні адміністрації та місцеві органи влади провели дві хвили консультацій (протягом 2013 р. та у липні-вересні 2016 р.) на місцевому рівні щодо ЦСР. Результатами таких заходів стали визначення конкретної ролі громад, органів місцевої влади, громадських організацій, молоді та жінок у досягненні Цілей сталого розвитку, встановлення конкретних завдань [7]. Для органів місцевого і регіонального самоврядування всього світу прийняття ЦСР є знаковою подією, оскільки підкреслює врахування інтересів усіх зацікавлених сторін. У всіх ЦСР є завдання, які прямо чи опосередковано пов'язані з повсякденною роботою органів місцевого і регіонального самоврядування. Органи місцевого самоврядування є розробниками політики, каталізаторами змін. Саме вони забезпечують установлення зв'язку між глобальними цілями та місцевими громадами.

Матеріал, представлений у таблиці, демонструє лише часткову відповідність цілей сталого розвитку й основних задекларованих напрямів розвитку регіону. Водночас важливо відзначити, що між Стратегією розвитку Івано-Франківської області та документом, який декларує основні завдання ЦСР для органів місцевого самоврядування, немає суперечностей.

Для ефективною реалізації ЦСР і стратегічних та операційних цілей розвитку регіону необхідним є відповідне інфраструктурне забезпечення. Це пов'язано також із загальнодержавним прагненням сформувати сильні та самодостатні регіони. Тому виникає необхідність використання нових підходів до процесу формування організаційно-економічних механізмів, які дають змогу забезпечувати соціально-економічний розвиток регіонів на засадах ефективного інфраструктурного забезпечення. Але разом із тим є низка чинників та тенденцій, які негативно впливають на інфраструктурне забезпечення. Серед багатьох, на нашу думку, доцільно виділити такі, як:

- 1) чинники макrorівня:
 - тенденції у скороченні кількості робочих місць, які пропонують роботодавці;
 - як результат – підвищення рівня безробіття;
 - нераціональне використання невідновлювальних ресурсів територіальними громадами та суб'єктами господарювання, які функціонують на їхній території;
 - збільшення викидів шкідливих речовин промисловими підприємствами;
 - неконтрольоване утворення та зберігання небезпечних речовин;
 - підвищення рівня екологічної небезпеки;
- 2) чинники макrorівня:
 - недосконале законодавство;
 - неефективна бюджетна політика;
 - інфляційні процеси;
 - політична нестабільність тощо [5].

Метою сталого розвитку регіону є раціональне використання його потенціалу в процесі реалізації проектів, які передбачені стратегічними документами. Одним з ефективних інструментів саме такого раціонального і прозорого використання ресурсів регіону, а також подолання негативного впливу зазначених вище факторів, забезпечення можливості ефективного функціонування інфраструктури сталого розвитку є Ініціатива прозорості видобувних галузей (ІПВГ).

ІПВГ – це міжнародний незалежний стандарт забезпечення прозорості, який добровільно підтримують видобувні підприємства окремих країн. ІПВГ вимагає проведення аудиту платежів, які здійснюють компанії, та доходів, пов'язаних із розробленням національних природних ресурсів, що їх отримують уряди країн.

На міжнародному рівні секретаріат ІПВГ підкреслює необхідність приєднання до Ініціативи об'єднаних громадських організацій,

**Завдання для реалізації ЦСР на місцевому рівні
та їх відповідність стратегії розвитку регіону (на прикладі Івано-Франківщини)**

Цілі сталого розвитку	Заходи органів місцевого самоврядування для досягнення ЦСР на регіональному рівні	Стратегічні, операційні цілі та завдання Стратегії розвитку Івано-Франківської області на період до 2020 р.
1	2	3
ЦСР-1 «ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ»	<ul style="list-style-type: none"> – виявлення на місцях людей, які живуть у бідності; – спрямування ресурсів й послуг на потреби, що допоможуть людям долати бідність; – забезпечення водопостачання і санітарії всього населення; – розроблення місцевих стратегій економічного розвитку для створення робочих місць і підвищення рівня доходів; – зміцнення життєстійкості громад до потрясінь і стихійних лих 	<p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.2. Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.4. Удосконалення управління регіональним розвитком</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.5. Забезпечення екологічної безпеки регіону</p>
ЦСР-2 «ПОДОЛАННЯ ГОЛОДУ, РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА»	<ul style="list-style-type: none"> – управління природними ресурсами в сільській місцевості; – забезпечення продовольчої безпеки територій; – підтримання сільськогосподарського виробництва і місцевого економічного зростання; – зміцнення транспортної інфраструктури; – створення ринків для сприяння діяльності місцевих мереж реалізації продовольчої продукції; – забезпечення можливості купівлі безпечної, доступної за ціною та поживної їжі; – сприяння ефективному містобудуванню для зменшення утворення відходів 	<p>СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3. РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 3.1. Збільшення доданої вартості сільськогосподарської продукції</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 3.2. Розвиток сільських територій та периферії навколо малих міст</p>
ЦСР-3 «МІЦНЕ ЗДОРОВ'Я І БЛАГОПОЛУЧЧЯ»	<ul style="list-style-type: none"> – зниження смертності немовлят, дитячої та материнської смертності; – розроблення і реалізація програм поліпшення стану занедбаних, бідних територій шляхом розширення доступу міської бідноти до основних послуг; – інтеграція заходів щодо ВІЛ/СНІДу в роботу всіх підрозділів, координуючи здійснення заходів із профілактики та реагування; – заходи зі зниження рівня забрудненості повітря, заохочення здорового способу життя і запобігання смертності від дорожньо-транспортних пригод 	<p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.4. Удосконалення управління регіональним розвитком</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.5. Забезпечення екологічної безпеки регіону</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 4.2. Підвищення обізнаності та соціальної активності жителів краю</p>
ЦСР-4 «ЯКІСНА ОСВІТА»	<ul style="list-style-type: none"> – виявлення та усунення перешкод для відвідання шкіл у громадах; – включення програм професійно-технічного навчання у місцеві стратегії економічного розвитку, забезпечуючи врахування значущості навчання для можливостей на ринку праці; – забезпечення доступу до освіти й підготовки вразливим групам населення в громаді 	<p>Стратегічна ціль 4. РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ</p>
ЦСР-5 «ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ»	<ul style="list-style-type: none"> – забезпечення гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок; – виявлення випадків насильства щодо жінок та боротьба із цим явищем; – створення й утримання місць громадського користування; – охорона громадського порядку на місцевому рівні; – створення умов для надання послуг жінкам, які постраждали від насильства; – збільшення кількості жінок на виборних посадах місцевого рівня; – створення умов для подолання перешкод на шляху розширення прав і можливостей жінок 	<p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.4. Удосконалення управління регіональним розвитком</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 4.2. Підвищення обізнаності та соціальної активності жителів краю</p>

Продовження табл. 1

1	2	3
ЦСР-6 «ЧИСТА ВОДА ТА НАЛЕЖНІ САНІТАРНІ УМОВИ»	<ul style="list-style-type: none"> – ефективне управління на місцях для раціонального природокористування та якісного містобудування; – організація заходів з охорони навколишнього середовища та екологічно безпечного управління твердими відходами для поліпшення якості води; – комплексне управління водними ресурсами через горизонтальне співробітництво у плануванні та реалізації екологічної політики 	<p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.4. Удосконалення управління регіональним розвитком</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.5. Забезпечення екологічної безпеки регіону</p>
ЦСР-7 «ДОСТУПНА ТА ЧИСТА ЕНЕРГІЯ»	<ul style="list-style-type: none"> – сприяння підвищенню енергоефективності шляхом інвестування коштів в енергоефективні будівлі та джерела екологічно чистої енергії у державних установах (урядових органах, школах тощо); – підвищення енергоефективності через запровадження критеріїв сталості у практику закупівель; – зменшення державних видатків на енергопостачання; – реалізація місцевої політики щодо транспорту та містобудування, а також нові технології «розумного міста» для забезпечення енергоефективності і зменшення викидів вуглецю 	<p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.3. Забезпечення енергоефективності</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.1. Стимулювання залучення інвестицій</p>
ЦСР-8 «ГІДНА ПРАЦЯ ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ»	<ul style="list-style-type: none"> – забезпечення зростання і зайнятості знизу вгору за допомогою місцевих стратегій економічного розвитку; – сприяння залученню унікальних ресурсів і можливостей, наявних на територіях; – виявлення дітей, яким загрожує небезпека залучення до дитячої праці, та забезпечення відвідання шкіл цими дітьми; – робота у партнерстві з неформальним сектором над поліпшенням умов праці та соціального захисту зайнятих; – робота з громадами над оцінюванням вигід і витрат на туризм на відповідних територіях, а також розроблення стратегічних планів із забезпечення сталості діяльності в цьому секторі 	<p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 4.1. Підвищення адаптивності населення до потреб ринку праці</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.4. Удосконалення управління регіональним розвитком</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 2.1. Підвищення туристично-рекреаційного потенціалу</p>
ЦСР-9 «ПРОМИСЛОВІСТЬ, ІННОВАЦІЇ ТА ІНФРАСТРУКТУРА»	<ul style="list-style-type: none"> – розвиток та утримання інфраструктури, потрібної для обслуговування міст і забезпечення їхнього зв'язку із сусідніми територіями; – сприяння розвитку місцевої промисловості та стартапів, ураховуючи місцеві ресурси, потреби та ринки; – виявлення недоліків у доступі до інформаційно-комунікаційних технологій та Інтернету в громадах; – реалізація заходів для забезпечення доступу до них у громадських місцях, наприклад у бібліотеках 	<p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.1. Стимулювання залучення інвестицій</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.2. Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.4. Удосконалення управління регіональним розвитком</p>
ЦСР-10 «СКОРОЧЕННЯ НЕРІВНОСТІ»	<ul style="list-style-type: none"> – спрямування ресурсів на найбільш нужденні території; – сприяння залученню громадян до політичного життя на місцевому рівні; – сприяння участі меншин і традиційно недостатньо представлених груп у процесах політичних консультацій та у висуванні кандидатур на виборні посади; – реалізація найкращої практики щодо рівності та недискримінації, інтеграція цих критеріїв у процеси закупівель товарів і послуг; – відповідальність за надання державних послуг без будь-якої дискримінації; – передбачення у фіскально-бюджетній політиці прогресивних принципів місцевого оподаткування; – виділення з місцевих бюджетів коштів на розширення можливостей щодо зайнятості та збільшення доходів найбільш вразливих домогосподарств у громадах 	<p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.2. Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 3.2. Розвиток сільських територій та периферії навколо малих міст</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 4.2. Підвищення обізнаності та соціальної активності жителів краю</p>

1	2	3
ЦСР-11 «СТАЛИЙ РОЗВИТОК МІСТ І ГРОМАД»	<ul style="list-style-type: none"> – розроблення стратегічних планів розвитку міст для рівномірного їх розвитку; – робота над поліпшенням умов і наданням основних послуг у слаборозвинутих, бідних районах; – забезпечення доступу до прийнятної за ціною житла; – регулювання ринків землі та житла, щоб гарантувати право найбідніших мешканців міст на житло; – заохочення користування громадським транспортом у містах для підвищення безпеки дорожнього руху та зменшення викидів; – забезпечення громадянам безпечних, екологічно чистих громадських місць (парки, сквери та сади); – запобігання неконтрольованому розростанню міст, протидія сегрегації; – стимулювання екологічно безпечному поводженню з твердими відходами, з акцентом на повторне використання і утилізацію; – визначення, виявлення та збереження матеріальної та нематеріальної культурної спадщини для майбутніх поколінь; – вживання заходів для пом'якшення наслідків зміни клімату й захисту найбільш уразливих мешканців громад від впливу стихійних лих; – стимулювання співпраці міських із сільськими територіями, з яких вони отримують продовольство і природні ресурси 	<p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.4. Удосконалення управління регіональним розвитком</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.5. Забезпечення екологічної безпеки регіону</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 3.2. Розвиток сільських територій та периферії навколо малих міст</p>
ЦСР-12 «ВІДПОВІДАЛЬНЕ СПОЖИВАННЯ ТА ВИРОБНИЦТВО»	<ul style="list-style-type: none"> – підтримка функціонування систем оперативного постачання товарів, зменшуючи масштаби транспортування і викиди вуглецю; – здійснення відповідних заходів щодо землекористування, інфраструктури, містобудування, освіти та підготовки кадрів для забезпечення діяльності відкритих ринків; – сприяння раціональному споживанню та виробництву енергії та води; – запровадження критеріїв закупівель, що враховують обсяги відходів та викиди вуглецю у потенційних постачальників; – підвищення рівня обізнаності громадян щодо важливості раціонального виробництва і споживання; – партнерство у розробленні та запровадженні інструментів моніторингу впливу туризму на території; – сприяння створенню робочих місць у сфері туризму та розвитку місцевої культури 	<p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.1. Стимулювання залучення інвестицій</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.2. Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.5. Забезпечення екологічної безпеки регіону</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 2.1. Підвищення туристично-рекреаційного потенціалу</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 2.2. Маркетинг туристичного потенціалу</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 4.2. Підвищення обізнаності та соціальної активності жителів краю</p>
ЦСР-13 «ПОМ'ЯКШЕННЯ НАСЛІДКІВ ЗМІН КЛІМАТУ»	<ul style="list-style-type: none"> – зміцнення потенціалу щодо протидії небезпекам і стихійним лихам, пов'язаним із кліматом, для захисту громади; – підвищення рівня обізнаності щодо змін клімату на місцевому рівні; – включення заходів з адаптації до зміни клімату та пом'якшення її наслідків до документів із міського та регіонального планування з метою зменшення викидів у містах 	<p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.3. Забезпечення енергоефективності</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.5. Забезпечення екологічної безпеки регіону</p>
ЦСР-14 «ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА СТАЛЕ ВИКОРИСТАННЯ ОКЕАНІВ, МОРІВ І МОРСЬКИХ РЕСУРСІВ»	<ul style="list-style-type: none"> – управління міською каналізацією та видалення твердих відходів; – розроблення заходів між муніципалітетами й на регіональному рівні для зменшення забрудненості прибережної зони; – розроблення та запровадження планувально-будівельних норм, що забороняють будівництво у непридатних районах прибережної зони 	<p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.5. Забезпечення екологічної безпеки регіону</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.4. Удосконалення управління регіональним розвитком</p>

Закінчення табл. 1

1	2	3
ЦСР-15 «ЗАХСТ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОСИСТЕМ СУШІ»	<ul style="list-style-type: none"> – заохочення змін у поведінці у громадах щодо водопостачання, каналізації та поводження з твердими відходами; – координація партнерських відносин із приватним сектором і громадами для вирішення завдання інтегрованого управління водними ресурсами; – забезпечення того, щоб збереження біорізноманіття було невід’ємним компонентом стратегії міського розвитку; – надання допомоги в реалізації принципу «забруднювач платить» на місцях; – співпраця між різними муніципалітетами для збереження біорізноманіття; – сприяння участі громад у збереженні біорізноманіття та запобіганні зникненню видів, яким загрожує вимирання 	<p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.5. Забезпечення екологічної безпеки регіону</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.4. Удосконалення управління регіональним розвитком</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 4.2. Підвищення обізнаності та соціальної активності жителів краю</p>
ЦСР-16 «МИР, СПРАВЕДЛИВІСТЬ ТА СИЛЬНІ ІНСТИТУТИ»	<ul style="list-style-type: none"> – підвищення ефективності роботи та підзвітність перед громадянами; – протидія корупції та розширення доступу населення до інформації; – посилення відкритості до громад, забезпечивши, щоб жодна група населення не залишилася поза увагою 	<p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.4. Удосконалення управління регіональним розвитком</p> <p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 4.2. Підвищення обізнаності та соціальної активності жителів краю</p>
ЦСР-17 «ПАРТНЕРСТВО ЗАРАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»	<ul style="list-style-type: none"> – розроблення узгоджених політичних заходів для реагування на численні проблеми, які необхідно вирішувати в контексті зменшення бідності та сталого розвитку; – заохочення та підтримка партнерства між державними органами, приватним сектором і громадянським суспільством у громадах; – готовність та бажання зайняти місце партнера у глобальному середовищі 	<p>ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ 1.4. Удосконалення управління регіональним розвитком</p>

Джерело: узагальнено автором на основі [7; 8]

розглядаючи це як необхідне підґрунтя для поєднання сильних сторін різних неурядових організацій, що спеціалізуються на дослідженнях, адвокаційних кампаніях, моніторингу бюджету, захисті прав людини та екологічних питаннях. Громадські організації делегують власних представників виходячи з наявності у них професійних знань, зацікавленості тематикою ІПВГ, можливості брати участь у заходах та кваліфіковано оцінювати питання, що виносяться на обговорення.

Громадські організації мають відігравати провідну роль у поширенні інформації про звіт ІПВГ та забезпечувати його вагомість на регіональному рівні через проведення відповідного аналізу, консультацій з органами влади та презентацій результатів таких досліджень у рамках регіональних заходів (семінарів, круглих столів).

Для збільшення прозорості видобувних галузей упровадження міжнародних стандартів звітності, вдосконалення системи управління природними ресурсами, поліпшення інвестиційного клімату в Україні, а також сприяння відповідному забезпеченню сталого розвитку регіонів в останні роки прийнято відповідну нормативно-правову базу [9]. Положення цих документів, а також звіти компаній, які вони зобов'язані поширювати відповідно до ІПВГ, дають змогу контр-

олювати й оцінювати на рівні регіонів і громад обсяги надходжень від підприємств, що займаються видобутком корисних копалин. Останні сплачують такі категорії податків, зборів та інших платежів:

1. Плата за користування надрами, яка справляється у вигляді:

а) рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин;

б) рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин.

Із 2018 р. 5% надходжень від сплати ренти за видобуток нафти, газу спрямовуватимуться до місцевих бюджетів [10].

2. Збір за видачу спеціальних дозволів на користування надрами та кошти від продажу таких дозволів.

3. Податок на прибуток підприємств.

4. Податки з товарів і послуг.

5. Податки на міжнародні торговельні операції.

6. Соціальні внески.

7. Компенсація видобутку.

8. Продаж товарів і послуг.

9. Плата за землю, збір за спеціальне використання води, лісових ресурсів, плата за використання інших природних ресурсів.

10. Екологічний податок.

11. Дивіденди.

Доцільно зазначити, що ІПФГ ініціює застосування результативних показників бюджетних програм, що дає змогу продемонструвати результативність використання бюджетних коштів. Тобто на рівні громад і регіонів створюється можливість співставлення досягнутих результатів та затрачених коштів, оцінювання тривалості виконання бюджетної програми, її необхідності та відповідності визначеній меті, а також порівняння результатів виконання бюджетних програм, їх аналізування. Визначення результативних показників є підґрунтям для якісного та кількісного аналізу стану виконання програми в контексті фінансового, інфраструктурного забезпечення та в частині досягнення соціального ефекту, що є основою виконання бюджетної програми.

У контексті викладеного вище доцільно підкреслити, що відкритість інформації про те, як країна управляє своїми природними ресурсами, необхідна для забезпечення одержання користі від них усіма громадянами, зокрема і поліпшення добробуту. ІПВГ заохочує розвиток соціально орієнтованого бізнесу, що сприяє сталому розвитку та фінансує його інфраструктурне забезпечення. Також Ініціатива сприяє ефективній взаємодії з місцевим населенням. Завдяки поширенню інформації представники громади можуть зрозуміти, на які обсяги фінансування інфраструктурного забезпечення сталого розвитку регіону доцільно розраховувати.

Як уже було зазначено, метою сталого розвитку регіону є раціональне використання його потенціалу в процесі реалізації проектів. Можливість її досягнення реалізується саме через відповідне інфраструктурне забезпечення. Мета сталого розвитку досягається через систему функцій, які виконують бізнес, влада і громада у постійній взаємодії через інфраструктурні елементи. Серед значної їхньої кількості доцільно виділити такі функції:

– виконання замовлень бізнесу в межах соціальних, екологічних, благодійних, культурно-освітніх проектів на засадах аутсорсингу;

– представлення, перетворення, перерозподіл соціальних благ та послуг бізнесу між громадянами;

– надання інформації про актуальні проблеми регіонального розвитку, розв'язання яких потребує участі бізнесу та стейкхолдерів (їхні потреби, мотиви, суспільну владу, можливості та напрями співпраці);

– налагодження комунікації та встановлення співробітництва між представниками бізнесу та громадськістю;

– формування громадської думки та суспільних вимог до бізнесу;

– контролювання реалізації та оцінювання соціальних ініціатив ділових кіл, а також багато інших.

Елементами інфраструктурного забезпечення сталого розвитку регіону можна вважати практично всі складники соціальної та виробничої інфраструктури. Але в сучасних умовах ефективне функціонування всієї системи значною мірою залежить від активності громадських організацій (екологічних, культурних, споживчих, правозахисних, освітніх та ін.). Важливу роль у цьому процесі відіграють і благодійні фонди; профспілкові структури; представництва міжнародних некомерційних організацій; органи державної влади та місцевого самоврядування; фінансово-кредитні установи; об'єкти комунально-побутової та соціально-культурної сфери; лікувальні та реабілітаційні заклади; аналітичні і дослідницькі центри; засоби масової інформації; наукові та навчальні заклади;

волонтери; регіональні та галузеві об'єднання підприємств тощо [6].

Формування механізму управління сталим розвитком регіону на засадах ефективної взаємодії зазначених вище елементів інфраструктурного забезпечення повинно відбуватися, зокрема для Івано-Франківської області, з урахуванням можливостей ІПВГ. Саме Ініціатива прозорості видобувних галузей є інструментом, який забезпечує прозорість, є дієвим механізмом контролю над розподілом бюджетних коштів та створює додаткові можливості взаємодії між видобувними компаніями, представниками громади і владою через систему інфраструктурного забезпечення.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Здійснення політики сталого розвитку починається саме на рівні місцевих громад та регіонів. Ефективність її реалізації значною мірою залежить відповідного інфраструктурного забезпечення. Для регіонів, на території яких діють видобувні компанії, ІПВГ є важливим інструментом створення та забезпечення функціонування відповідної інфраструктури сталого розвитку.

Концепція сталого розвитку є актуальною вже досить довго, особливо в контексті розвитку регіонів, а також ІПВГ уже впевнено увійшла у практику функціонування компаній. На нашу думку, подальші дослідження доцільно спрямувати на встановлення взаємозв'язку між ефективністю функціонування видобувних компаній, їх приєднанням до ІПВГ та сталим розвитком регіонів з урахуванням рівня інфраструктурного забезпечення цього процесу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України / Б.М. Данилишин та ін. Київ : РВПС України. 1999. 716 с.
2. Герасимчук З.В. Регіональна політика сталого розвитку: теорія, методологія, практика : монографія. Луцьк : Надстир'я, 2008. 528 с.
3. Фінансова система регіонів: проблеми та перспективи : монографія. / Н.І. Богдан та ін. ; за заг. ред. А.Б. Кондрашихіна, В.К. Присяжнюка. Київ : АМУ, 2014. 543 с.
4. Свида І.В. Завдання регіональної політики сталого розвитку: визначення пріоритетів, шляхи вирішення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 6. С. 574–578.
5. Ободець Р.В., Ободець Я.В. Принципи формування інфраструктурного забезпечення регіону. *Економіка будівництва і міського господарства*. 2015. Т. 11. № 1. С. 39–45.
6. Ворончак І.О. Інфраструктурне забезпечення соціальної відповідальності бізнесу як фактор розвитку організаційної культури вітчизняних підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 13. Ч. 1. С. 50–54.
7. Цілі сталого розвитку: що треба знати органам місцевого самоврядування. URL: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/DG/SDG_LocalGov_v05.pdf (дата звернення: 01.05.2019).
8. Стратегія розвитку Івано-Франківської області на період до 2020 р. URL: http://www.if.gov.ua/files/SP_IF_oblast_4.pdf (дата звернення: 01.05.2019).
9. Про забезпечення прозорості у видобувних галузях : Закон України від 18.09.2018 № 2545-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2018. № 44. Ст. 354.
10. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо зарахування рентної плати за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату : Закон України від 20.12.2016 № 1793-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017. № 7–8. Ст. 49.